

Det är oftast enbart via det trestaviga lätet "bytt byll-ytt" man noterar vakteln som spelar flitigt under sommarkvällarna. Att få syn på fågel är mycket svårare. Någon gång kan den ge sig ut på öppen mark eller dyka upp på en udda rastplats på flyttningen. Foto: Tomas Hansen (t.v.) och Mikael Nord (t.h.).

Vakteln är vår enda flyttande hönsfågel. Den flyttar ända ned till Sahelområdet söder om Sahara. Årligen konstateras ett tusental spelande vaktlar i Sverige, men troligen är antalet tappar i klar majoritet. De få gånger häckning konstateras, görs det oftast av lantbrukare som vid skörden skrämmer upp familjegrupper. Arten har ökat i antal under senare årtionden.

Vakteln behöver:

Fält som är orörda två månader

Vakteln återvänder sent från sina vinterkvarter och är en av de jordbruksfåglar som påbörjar häckningen allra sist. De flesta häckningar och bofynd sker i juli även om häckningar också äger rum i juni och augusti. Vaktelns bo utgörs endast av en liten grop direkt på marken, ofta i klövervallar eller sädesfält. Hela häckningscykeln fram till flygfärdiga ungar tar drygt 50 dagar. Honan trycker mycket hårt på boet under ruvningen, vilket gör att hon lätt omkommer vid exempelvis slätter.

Gott om insekter åt ungarna

Under de första 4–5 veckorna äter ungarna till största delen insekter och andra småkryp. Det går åt en hel del mat för att mätta de stora kullarna som vanligtvis innehåller 6–12 ungar, ibland fler ändå. Därför är de beroende av god födotillgång då ungarna är små. När ungarna blir äldre ökar andelen ogräsfrön i födan.

Maj

Återvänder från sina övervintringsområden i Afrika.

Juni

Häckningsperiod i Syd- och Mellansverige. En andra flyttningssvåg kan inträffa i juli av fåglar som häckat nere i Tyskland.

Juli

Augusti

September

Flytten söderut påbörjas.

Klövervallar är en viktig häckningsplats för vakteln. Uppland 2006.
Foto: Olle Kvarnbäck.

HOT:

Vakteln hotas av jordbruksmetoder som minskar tillgången på lämpliga boplatser och födotillgång genom:

- Täta körningar på klöver- och grüngödslingsvallar.
- Allt tidigare skörd på spannmålsfälten.
- Att bredverkande insekticider, pyretroider, dödar även insekter som är många fågelungars föda.
- Minskad areal extensivt skött mark och träda i öppna lägen på slättbygderna.

ÅTGÄRDER:

Liksom för rapphönan så gynnas vakteln av minskad användning av bekämpningsmedel och att det finns extensivt skötta gräsmarker i landskapet.

Boplatser:

- På vallar med spelande vaktel så bör inga körningar ske under en två månaders period efter 1:a skörd (kring 10 juni).
- Öka gärna andelen vårsådda grödor som är lättare för vaktlarna att röra sig i. De skördas ofta lite senare vilket minskar risken att bon körs sönder vid skörden.
- Lägg gärna något fält som långliggande träda eller grüngödslingsträda. Putsningen bör ske sent på året, gärna i september.

Föda:

Alla åtgärder som ökar mängden insekter är bra för vakteln.

- Anlägg sprutfria kantzoner eller sköt en del fält sprutfritt.
- Använd inte pyretroider vid bekämpning av bladlöss då dessa dödar alla insekter. Nyttja de bladlössspecifika preparat som finns.
- Odlar gärna någon blommande gröda på gården, vilket gynnar insekterna.
- Ha med roterande trädor i växtföljden, vilket ökar den totala mängden örtogräs på gården.

